ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110.
:: Рукописи се не враћају. ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 81. Нови Сад, у уторак 12. априла 1921. Година LII.

Око владине „Обзнане“.

На данашњој седници уставотворне скупштине била је на дневном реду једна врло занимљива расправа. Г. др. Сима Марковић поднео је у име комуниста интерпелацију на владу због „Обзнане“ Веснићеве владе. Комунисте су наиме тражиле, да Пашићева влада повуче ту „Обзнану“ и оне изнимне и строге мере, које је прошла влада издала и предузела.

Г. Пашић, када је у врло неповољним политичким приликама, тешком муком и великим самопрегоревањем најзад успео да састави владу, он је био приморан да одржи и „Обзнану“. На ово су тада пристали и радикални и демократски посланици. А када су комунисте сада накнадно ставили своју интерпелацију и захтев, да се „Обзнана“ повуче, влада је морала пред скупштином, дакле пред целом државом да образложи и оправда своје становиште у овом питању. Стога је г. Милорад Драшковић, министар унутрашњих дела, на данашњој седници скупштине у кратком али врло језгровитом, стварном и разложном говору изнео: зашто је прошла влада морала донети а садања влада мора да одржи „Обзнану“. Као најважнији разлог, осим многих других, који је неминовно захтевао и заповедио да се оваке мере предузети морају, било је то: да се сачува унутрашњи ред и мир у држави и да се тако обезбеди мирно и трезвено доношење устава.

Нећемо много да расправљамо сада о говору, разлозима и доказима г. министра Драшковића. Његов говор је наишао на опште одобравање; огромна већина дакле нашега парламента потпуно је одобрила мере владине. Опозиционе странке устале су додуше против владиног поступка, но по њиховим говорницима судећи, оне су то чиниле више са начелнога и страначкога гледишта. Ни један опозициони говорник, па ни сами комунисти нису хтели у овом питању и у овој прилици да чине влади сметње. Њихови говори били су толико кратки и незначајни, да су већ и овим поступком дали видна доказа своје слабости и оправданости владиних мера. Но, ми смо вољни да верујемо чак и у политичку зрелост и родољубље опозиције, која увиђајући тежак положај наше државе, неће овом приликом да чини неприлике и сметње влади, да не би тиме омела доношење устава, којим сви тако жељно очекујемо.

Стога се мора забележити и овај успех г. Пашића. Њему је и опет пошло за руком, да својом мудром и одличном политичком тактиком сачува нашу земљу и државу од сувишних и непотребних политичких трзавица и да што пре и што боље изведе до краја своје највеће и најзначајније дело: да донесе овој држави онакав устав, који највише одговара нашим приликама и потребама. Расправа око „Обзнане“ није била само мерило снаге владе и опозиције, него је она уједно била и мерило наше политичке зрелости и увиђавности. Она је показала свима нашим и унутрашњим и спољашњим непријатељима, да је свима нама, и влади, и опозицији и целој нашој јавности па и целом народу највише стало до тога, да се што пре и што боље донесе камен темељац, устав овој држави. △

Прилике у Чехо-Словачкој.

Пролећње заседање чехо-словачког парламента започело је са једнако нејасном ситуацијом, како је завршено зимско заседање. Министра финансија др. Енглиша, заменуо је председник финансијске управе Ханачик, који ће имати не баш лак задатак, да уреди свој ресор и пажљиво пробере, шта може преузети из Енглишеве оставштине. Исто се тако очекује промена у особи министра за прехрану, ако не буде дошло и до коначног укидања тога министарства. Садањи министар за прехрану ће у најскоријем времену одступити, јер су против њега не само социјалне демократе, него и сви аграрци, који оштро нападају његов назор о дозволи слободног господарства са репом, док они хоће за репу везано господарство. По свој прилици ће се приступити ликвидацији министарсвта прехране, чије ће особље преузети министарство пољопривреде. Поново се појављује тежња за социјалистички-аграрном коалицијом, у којој би били ангажовани чешки, немачки и мађарски социјални-демократе са деснице, дочим би социјално-демократска левица чинила објективну опозицију и чешки те немачки аграрци. Али така црвено-зелена коалиција, па још са интернационалним лицем, ако би се и створила, не би могла трајати дуго баш због те међународне боје.

30. марта је започео процес против комунистичких вођа Муне, Запотоцког, Иландлира и њихових другова. Има 14 оптуженика, који су оптужени због велеиздаје, што су у децембру месецу прошле године хтели извести преврат у земљи.

Аграрна реформа се започела изваћати, али не пружа много задовољства, јер аграрни уреди који је спровађају, подлежу много упливу политичких странака. Много више се иде на сусрет појединцима, а незадовољавају се општи интереси. Наопаки и неморални такав начин спровађања аграрне реформе је изазвао оштар протест на збору велепоседника, који се одржао на ускршњи понедељак у присуству 15.000 особа. Једнако су протестовали и велепоседнички раднички кругови. Сагласно се на збору захтевало, да аграрни уреди напусте политику, а да се за спровађање аграрне реформе донесу односни закони.

Ослобођење Далмације.

После дугих преговора између наше и италијанске владе, и после толиких мучних и тешких дана, које је наш народ у по Талијанима окупираним земљишту имао да претрпи, једва је прошле недеље дошло до заузећа оног подручја, које нам је по Рапалском уговору додељено. 4. априла је отпочео улазак наше жандармерије и војске у први појас окупираног земљишта. Примање тога подручја трајало је до 8. априла. Наше чете су прво ушле у Лечевицу, те су биле дочекане са великим одушевљењем. Талијани су отишли тик пред њима. Затим је наша војска и жандармерија умарширала право у Книн, одатле у Кијево па Дрниш и Оклај. Истовремено су отпутовали у та места на автомобилу председник покрајинске владе др. Десница и генерал Милић. Народ им је свугде приредио величанствени дочек. На свечан начин су биле извешене наше заставе на трговачким лађама, које су нам припале по споразуму са Италијом. Тим свечаностима је присуствовао и талијански часник са ратне лађе „Puglia“. У исто доба је приспело из Београда финансијско заступство за измену новчаница, које је собом донело већу количину новчаница. У Задру ће се 15. о. м. састати комисија, која ће одредити начин евакуације другога појаса. Евакуација се има спровести од 20. априла до 1. маја ове године.

Новосадски мост диже прашину.

Ма колико да је чудно, али је тако. Наш „бити-имајући“ мост, мада је решено да се сагради и мада га још ни у писму нема, подигао је прашину, коју мора Грађевинска Дирекција у Н. Саду да рашчићава.

Ја сам у 67. бр. „Заставе“ утврдио непобитне чињенице, да је све давно урађено што је требало урадити, па су и паре намакнуте за нови гвоздени мост, између Н. Сада и Петроварадина, а ми уместо да видимо како се гради мост видимо, како неки људи „буше“ Дунав и обалу.

Поводом поменуте моје белешке у „Застави“, дала је Грађевинска Дирекција у 78. бр. „Заставе“ неки обавештај на који морам одговорити, да не би изгледало, да сам ја поменуту бе-

ПОДЛИСТАК.

БОКА КОТОРСКА.

— Историјске цртице. —

1. Пише: Петар Шеровић.

Данас, кад се много расправља и пише, како би требало уредити нашу државу и како је разделити на области, од интереса је, без сумње, да се чује која реч и о Боки Которској. Бока Которска је наша прва и од природе најзаштићенија лука, на којој нам завиде и велике поморске силе. Зато се све до данас и отезало са стране тих великих сила, да нам дефинитивно предаду у руке ту тако важну луку.

У Боки Которској има да изађе на море жељезница, која ће спајати Београд преко Црне Горе са Јадранским Морем. Од колике је то огромне важности за земље, кроз које ће та жељезница проћи, као и за консолидовање прилика на југу наше краљевине, мислим није потребно истицати. Осим тога Бока Которска ће стално кроз кратко време постати наша Ривијера, која ће превазилазити у том погледу многе друге сличне пределе, које је људска рука украсила, али их природа много мање обдарила својим лепотама, него ли Боку.

Ове и ако врло кратке историјске цртице разјасниће настојање Бокеља, да се одруже с Црном Гором и делом Херцеговине у једну област, а да се одвоје од Далмације, јер је судбина Боке била у прошлости уско спојена са судбином Црне Горе и јужне Херцеговине, с којима је заједно припадала моћној српској држави Немањића, а касније се, за црних дана, заједно с Црном Гором и Херцеговином неустрашиво борила за остварење српских и општих словенских идеала.

С друге стране ће се из следећих цртица видети, како су разни народи у разна времена настојали да завладају Боком, увиђајући њезину велику важност као првокласне луке и слазишта на море Црне Горе и једног дела Херцеговине.

I.

Данашња Бока Которска није била у средњем веку засебна област, нити је сачињавала једну политичку целину, већ је била подељена међу више области, које су се, неодвисно једна од друге, управљале. Док се предели око которског залива за српских владара називаху ветско и травунијско приморје, Млечић их касније назва Млетачком Албанијом или Bocche di Cattaro (Ушће Которско), одакле потиче и данашње име Бока.

У VII. се веку доселише у ове крајеве Срби те се мало по мало раширише по свој данашњој Боки, а у IX. веку навалише на Боку Сарацени и разорише Росе и Будву. За владе великога жупана Часлава беше сва Бока, осим Котора, припојена његовој држави, у којој он беше ујединио већину данашњих српских области. Иза његове смрти год. 960. раздели се српска држава на северни део, Рашку и јужни део Дукљу, којој припаде и залив которски.

Први дукљански владар, Прелимир, раздели још за живота своје земље синовима и то даде: Хвалимиру Зету, те по свој прилици Будву и данашњи Грбаљ, а ваљда и Паштровиће, који запремаху земљиште уз обалу морску од Будве до данашњега Спича, а тако се назваше по дванаест српских племена Паштровића, који тај предео још у VII. веку населише, а Болеславу, који је заповедао Требињем, Драчевицу (села данашње опћине херцегновске) и Рисан.

Кад се браћа међу собом завадише, навали на њих Легет, син Кресцимиров, који им беше у својти, те погуби оба брата и тако он завлада њиховом земљом. Легет умре на данашњој Превлаци год. 987. у тврђави, коју је био ту саградио а чије се рушевине још и данас виде.

Котор је тада припадао византијском тему Далматији, а у њему живљаху Романи, који говораху неким посебним романским језиком, те је обухватао само мало више простора, него ли је било опкољено градским зидинама. Друго све беше у рукама Срба, који се ту настанише.

Год. 1002. Самуило, цар бугарски, освоји Котор и Рисан, а год. 1005. зароби дукљанскога кнеза Владимира. Али кад Владимиру даде за жену своју кћер Косару, поврати му сву државу, коју му беше отео, и даде му Котор.

Кад је год. 1015. цар Владислав, синовац Самуилов, убио на превару пред црквом у Преспи кнеза Владимира, скочи на оружје стриц Владимиров, Драгомир, жупан требињски, да запоседне синовчеве земље. Видећи Которани, да му се не могу одупрети оружаном руком, послужише се лукавством и привидно га признаше својим господаром. Спреме гозбу на отоку св. Гаврила пред Кртолима и погосте краља, а затим га поведоше у цркву и ту га убише. На то се Котор опет поврати под византијску врховну власт, а тако се и сви Срби у овим пределима покораваху Византији. Драгомиров син, кнез Стефан Војислав, побуни се око год. 1040. против Византинаца, те потуче све Грке у својој држави. На то год. 1043. Византинци пошаљу велику војску против Срба, али их Срби близу Бара дочекају и разбију на такав начин, да им се сви савременици дивљаху и њихово јунаштво слављаху. Котор се тада опет подложи српској власти.

Син Војислава, Михаило, придружи својој држави опет Рашку, те се год. 1077. прогласи краљем, а његов наследник, краљ Бодин, придружи својој држави и Босну. Пошто године 1101. умре Бодин, настаде у краљевској породици распра и велики немир, те се у томе опет оцепе Босна и Рашка.

лешку написао из анимозности према Грађевинској Дирекцији или да ми је можда криво што ће се непотребним, поновним, бушењем расплашити рибе, које су се досад безбрижно пратиле и ашиковале са оним јадницама, што су заробљене у Ловрековићевим баркама.

Не. Сасвим други разлози су ме руководили, када сам писао ону белешку.

Ево тих разлога.

1. Ја сам подерао два пара ципела обијајући прагове разних министара и начелника, док сам, са пријатељима, прогурао да се грађењу моста једном приступи.

2. Мени су се смрзле ноге путујући у Београд у ствари тога — Боже ме прости — дрљавог моста.

3. Ја сам „на сва уста“ телалио, да ће се тај мост још овога лета почети градити, а то сам чинио на основу изјава, које сам чуо од меродавних фактора.

Место свега тога ја видим рупе и бургије, које се достојанствено зарывају у песак на обали Дунавској.

Ја не знам, по чијем наређењу су предузети садашњи радови и немам воље да идем у Дирекцију, да се информишем, као што то г. Инспектор М. Матић мени предлаже. Али једно знам, да је опште мишљење, да су ти радови излишни.

Прилике су таке, да је грех и злочин, ма и најкраће време дангубити, и не приступити грађењу тога моста. А све оне мудрице и величине, који мисле, да ће нешто боље створити, од оног што је досад израђено, експериментишу на рачун државе и држављана, који рескирају своје животе, прелазећи преко несигурног и трулог провизорног моста, којим се, по невољи, морају још дуже времена служити.

Ти радови стају пара; време пролази, па ако се нешто и промени, неће од тога бити никакве предности.

Узмимо, да су сви они, који су досадашње предрадње извршили и планове израдили били незналице и „магарци“, како је онда та иста Дирекција могла послати те планове (поправљене) на одобрење нашој влади?

Наш град је израдио целокупан регулациони план градски који је аплаузиран према новоме мосту, који се има изградити на утврђеном месту. Сагради ли се нови мост, макар и за неколико метара даље од првобитно утврђеног места, оде у Дунав сав регулациони план нашег града, а то значи оштетити град тешким хиљадама, јер мора све изнова израдити.

Најпосле, узмимо да ће нови неимари измислити нешто ново, боље и практичније или можда „то исто само мало друкчије“, шта онда?

Ја ћу рећи цењеној Дирекцији, шта онда.

Онда ће процедура почети изнова.

Правиће се нови планови, нови прорачуни. Слаће се на мишљење и одобрење у министарство. Тамо ће се ствар увести у ex hibit. Даће неком и на мишљење. Он ће бити запослен или ће ићи у бању. Промениће се г. министар, доћи ће нов г. началник, измењаће се чиновници разуме се по потреби службе доћи ће летње врућине, и онда се мање ради. На јесен ће по свој прилици бити нови избори те се неће моћи озбиљно радити. Доћи ће и зима нагрнуће лед, срушиће или ће довести у опасност „дрвени“ гвоздени мост, неће се моћи прелазити из Бачке у Срем, ми ћемо се чешати за уво и ружићемо, владу, Дирекцију и целу „Југославију“ што нису кадри, ни за три године, да сагради један мост.

Ако се овако уради, ја верујем, да ми нећемо ни за пет година подићи тај мост и онда ћу е правом жалити моја два пара ципела, које сам упропастио интервенишући, да се градња тога моста, једном, одобри.

Н. Сад 7. IV. 1921. **Цек.**

РЕПЕРТОАР
Српског Народног Позоришта.

Понедељак: *Мадам Бетерфлај.* (Претплата В. 11.)
Уторак: *Буриданов магарац.* (Претплата А. 11.)
Среда: *IV. Синфонички Концерт.*
Четвртак: *Пљусак.*
Петак: *Дон Пијетра Карузо и Молитва.*
Субота: *Чикина кућа.*
Недеља: Увече: *Обичан човек.*

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Мађарска комедија.

Мађари су или слепи, или луди! Сада им се једанпут дала прилика да се ослободе туђинске династије, да се опросте оне краљевске породице, која их је гонила, стотинама година цедила, убијала, германизирала, и они — траже да им се на краљевски престо поврати члан Хабсбуршког дома!

Када је тај мали Хабсбурговац напуштао Мађарску, под притиском Савезника и Мале Антанте, у замку владике Микеша у Сомбатхељу, искупила се мађарска господа из западних крајева. Ту су били грофови Сечењи, Ердеди, Сиграи, Хуњади, затим грађанске, војне и црквене власти западне Мађарске да поздраве краља при његовом одласку. Довели су и депутацију раденика, која је поднела краљу своје жеље за срећан пут. Када је ишао на станицу, путем је нашао постројене ђаке, који су бацали цвеће. Опроштај је био срдачан — а надамо се: и за вечита времена!

У мађарском парламенту је председник Телеки изјавио да је учињено све да Карло отпутује као — крунисани краљ Мађарске. Они му се дакле још увек надају!

Странка малих поседника ставиће у парламенту питање о одговорности због доласка Карловог у Мађарску. Будимо уверени, и не варајмо се, да ће их лако ућуткати.

На путу за Швајцарску.

Љубљански листови јављају да су на путу кроз Аустрију приређиване демонстрације против Карла. Раденици су хтели да продру у воз, а на шине су постављали балване, да би зауставили воз и злостављали Карла. Ово су пратиоци једва спречили.

Карло је стигао у Швајцарску, где га је дочекала Зита и автомобилом отпратила га у Сарган.

Швајцарско Савезно Веће допустило је Карлу да остане још пет недеља у Швајцарској, а дотле има да нађе друго боравиште ван Швајцарске.

Амерички протест.

Влада Америчких Сједињених Држава предала је нову ноту владама Француске, Енглеске, Италије и Јапана. Садржај ове ноте није службено објављен, али се у дипломатским круговима мисли да она садржи нов протест са стране америчке владе. Наиме Лига Народа је санкционисала одлуку савета четворице од 1919. године, којом се одлуком Јапану даје мандат на острва у северном делу Тихог Океана од Екватора, а нарочито на острво Јап, које је важно као чвор подморских каблова. Том истом одлуком дат је и Великој Британији мандат у Месопотамији, те је тако Енглеска дошла до необично обилних извора петролеја. Против свега тога је америчка влада протестовала већ више пута, а сада је тај протест добио јасан израз.

Овом приликом Сједињене Државе први пут јасно изражавају своје становиште да оне имају право да учествују у свима одлукама великих сила, донетим у вези са ратом, а до тог права долазе тиме што су и оне учествовале у рату.

Грчки пораз.

Услед јаких навала са стране турских трупа, грчка војска је испразнила Карахисар и повлачи се на положаје, са којих је офанзива отпочела. Северни део грчких трупа налази се у потпуном расулу. У Брусу стиже свакодневно велик број раденика и бегунаца. Грчко посланство у Паризу побија вест да је у бојевима малоазијским погинуо принц Андрија, брат краља Константина.

Француски лист против Карла.

Врло симпатични француски лист „Радикал“ донео је пре неки дан уводни чланак против Карла Хабсбуршког. Ту се изводи да мир у Средњој Европи зависи од мађарског питања, а да је то важно и по интересе Француске. Потребно је, вели се, бдити над Мађарском и Аустријом. Не смемо зажмурити пред стварним факторима: Карло је дошао у Мађарску на позив са стране самих Мађара, а те силе и у будуће ће делати. Сада су Мађари и Карло попустили једчно под претњама.

После ових претњи Мађари ће још одлучније тражити себи краља. А свеједно је ко ће бити на њиховом престолу, да ли Карло или ко други. Једно је извесно: мађарски краљ ће бити стална опасност по мир у Средњој Европи, те би стога требало да Савезници онемогуће да Мађарска постане, односно остане краљевина. Јер мађарски краљ значио би обнову мађарског национализма. С те стране су државе наследнице имале право што су начиниле савез Мале Антанте. Њена одлучност и симпатије Француске и Енглеске су данас успеле да отерају Карла из Мађарске, али — хоће ли то и за будућност бити довољно?

„Радикал“ упозорава на опасност која прети средњеевропском миру од мађарске аристократије.

У истом броју „Радикала“ на једном другом месту, говорећи о Карлу, вели: Никакав Хохенцолерн у Берлину, никакав Хабебурговац у Будимпешти! То захтевају и интереси француског народа.

Немци у бољшевичкој војсци.

Бољшевици увелико чине припреме за ново ратовање. Прва им је брига да обнове и појачају своју команду тиме што примају верне команданте са стране. Наравно да су им највернији Немци. Из Немачке је отпутовало 56 официра главног немачког генералштаба. Они су отпутовали у совјетску Русију са својим породицама.

Озбиљне речи.

Говорећи о француским финансијама у Сенату, г. Бријан је оцртао тежину француског положаја. Изнео је тај необични случај да је победоносна Француска приморана да подноси финансијске терете непоштеног дужника. Две године је Француска мирно, херојски подносила терете; тек су противпредлози Немачке приморали Антанту да ова прибегне санкцијама, које су већ примењене, и царински кордон успостављен. Но 1-ог маја, рекао је г. Бријан, биће у свима тачкама тачно и правнички констатован дуг Немачке. Француски народ ће до 1-ог маја чекати, али не изврши ли Немачка до тога дана своје обавезе, Француска ће рећи Савезницима да поверилац има права да изврши пресију на непоштеног дужника. Почевши од тога датума Француска ступа према Немачкој у приватноправне односе, те покуша ли Немачка да се извуче од својих дугова, тешка ће јој рука пасти за врат.

Ове Бријанове речи су озбиљна опомена Немачкој.

Нови Сад, 11. априла 1921.

— **Мађарски планови.** Одлазак Карла из Мађарске јасно доказује планове Мађарског народа. Карло је напустио Мађарску као мађарски краљ. Не варајмо се: цела Мађарска је уз њега. Све је забрањено, и Мађари су опет људи и одушевљени за свога Хабсбурговца.

Одлазивши, Карло је издао проглас пун лажи и фарисејства. Говорио је као краљ — своме понизном народу. Вели да силно пати због Мађарске, „своје домовине“. Вели да ће све силе и сво време посветити будућности љубљеног мађарског народа. Поласкао је Мађарима топлим и одушевљеним речима, и Мађари пали сви на колена... А заборавили су своје вековне борбе против Аустрије и Хабсбурговаца. Па где им је Бетлен, Бочкаи, Ракоци и Кошут — њихови велики синови, који су водили народ у борбу против Беча, чија је света ствар била да се Мађарска ослободи од крвопија Хабсбурговаца?! Светски рат је опростио Мађаре од Аустрије и Хабсбурговаца, али они, ето, натраг примају. Нема лућег и политички незрелијег народа од Мађара.

Карло је отишао, позивајући се на Божје Провиђење, које нема друге бриге него да постави Карла на мађарски престо... Карло је отишао с обећањем да ће му једина брига бити да се што пре врати.

А Мађари га већ жељно чекају. Они ће све луђе чезнути за њиме. Стога, будимо опрезни и будни!

— **Спајање странака.** Пре кратког времена је Хрватска Заједница одржала седницу централног одбора. Ту је узето на знање да је новооснована Хрватска Сељачка Странка у Далмацији приступила Хрватској Заједници. На тој седници је расправљано о приликама у Хрватској и Славонији и говорило се о општој унутрашњој ситуацији.

ВЕСТИ.

— **Оставка г. дра Стеве Адамовића.** Наш новосадски вел. жупан и градски начеоник поднео је још прошле недеље оставку на своме звању. Г. др. Ст. Адамовић иде са свога положаја у првом реду због тога, што му се у његовом раду на све стране чиниле сметње, те није било изгледа на успешан рад. За сада се још не зна, ко ће му бити наследник, ма да извесна господа већ протурују неке вести, не би ли тиме обратили пажњу и на себе.

— **Оправка друмова.** Министарство грађевина тражило је потребне кредите за оправку искварених путева у границама краљевине Србије. Ова би оправка имала да отпочне средином пролећа, те би се тако још ове године наш саобраћај поправио.

— **Спорт.** На главној скупштини Југословенског Ногометног Савеза, која је одржана у Загребу 3. априла ове године, добила је Суботица подсавез. Београдски изасланици су се томе противили, и рекли да се суботички клубови не баве довољно ногометом, него само политиком. Суботички изасланик г. др. Јозо Прћић испословао је ипак да Суботица добије подсавез. Банат и Нови Сад не спадају под Суботички подсавез. За председника Ј. Н. С. изабран је на место г. Јаковца досадањег председника, проф. др. Фрањо Шукље.

— **Граница према Мађарској затворена.** Прошле недеље је мађарски министар финансија на један препреден начин покушао да подигне вредност мађарске круне на штету валуте држава наследница. У Београду је одмах држана једна конференција, која је решила да се мађарска граница затвори. Тако се сада у Мађарску не могу ни увозити ни извозити никакви продукти, што ће очигледно утицати на мађарско финансијско и економско стање.

— **Око аграрне реформе.** Како смо са меродавне стране извештени, постоји у тополском срезу земљиште од 1900 јутара, које су земљиште од једне мађарске банке купили неки Израел Полак и другови. Сада када је то земљиште пало под удар аграрне реформе, нови поседници почеше то земљиште продавати Мађарима из околине. Министарство за аграрну реформу изаслало је комисију и та је комисија одмах обуставила продају, пошто је за продају тако великог поседа потребна посебна дозвола. Увидевши Полак и другови да им то неће ићи, потражише неке демократске адвокате, да им они ту продају испослују. Ми молимо г. Министра за аграрну реформу, да ту продају никако не дозволи него нека се та земља обезбеди нашем словенском живљу.

— **Мртва мати родила живо дете.** У Осеку се догодио чудан случај. Једна 37-годишња жена, која је била у највећем степену трудноће разболе се од запаљења бубрега и грчева. 5. марта је била прегледана по бабици и лекару, те је непосредно после тога умрла. Пошто је жена нагло умрла а узрок смрти био непознат, то је суд ставио забрану на лешину, те је наредио судско лечнички преглед. 11. марта је лешина пренета у одређене просторије за преглед и кад су одигли поклопац сандука, приметили су међу ногама матере потпуно изношено дете. Др. Штраух мисли, да је пород у овом случају наступио услед притиска трулежних гасова у времену између 5. и 11. марта, па је оставио отворено питање, колико дуго у оваким случајевима посмртни трудови долазе у обзир?

— **Покушај убиства мастилом.** У тамници у Кампобасу налази се Клаволино калуђер из Напуља, који је осуђен на 24 године робије, јер је удавио свога сабрата Гросија. Док је стајао пред управником тамнице, да да неке податке о себи, Клаволино је дограбио велику мастионицу, па је покушао да попије сво мастило, да се отрује. Присутни су га спречили да до краја доврши своју намеру.

— **Чеси и католичка црква.** У Чешкој је иступило око 15%, целокупног становништва из католичке цркве, што чини око један милион душа. Од 171 свештеника ступио је 61 свештеник у службу чехо-словачке народне цркве, а остали су се посветили другим званима.

Политички положај.

Брзојавна Агенција „Војводина“.

Београд, 10. априла.

Око рапалског уговора.

Јуче је земљоделнички нар. посланик Јован Јовановић поднео интерпелацију на министра спољних послова, која се бави односима између наше Краљевине и Италије. Интерпелација се састоји из 6 тачака, а садржава питања, којима се тражи објашњење у погледу рапалског мировног уговора. Посланик пита, за што наша влада није још 1920. год. склопила уговор са Италијом много повољнији него што је рапалски; зашто су Италијани престали са евакуацијом неких територија у Истри и Далмацији и зашто поступају самовољно, те постављају у испражњеним крајевима, који остају под нама, своје комесаре. Јели то прописао рапалски уговор?

Г. Никола Пашић, председник владе и министар спољних послова, свакако ће на једној од најближих седница Конституанте одговорити на ова питања.

Питање саобраћаја.

Сада се врше послови око утврђења буџета министра саобраћаја. Овај прелази 4 милијарде динара, а како министарство саобраћаја исказује, дефицит је много већи него прошлогодишњи. Министар саобраћаја намерава да сасвим преуреди саобраћајну службу, те учини да имамо и добар саобраћај и да држава нема дефицита. По његовом плану треба градити нове мреже, усавршити главну пругу, подићи нове станице, учестати возове, те на тај начин увећати промет, којим би се путем дакако дошло до већих прихода. План је врло лако наведен, а главна је сврха да се већ једном стане на пут несносним саобраћајним приликама.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Разграничење са Бугарском.

Београд, 10. априла. Међусавезничка комисија за разграничење са Бугарском јуче је отпутовала на бугарску границу, где ће одмах отпочети свој рад. Председник ове комисије је један пуковник наше војске. Рад комисије ће трајати неколико недеља.

Страјк рудара у Енглеској.

Лондон, 10. априла. Положај створен страјком рударских радника није ни у колико тако озбиљан као што се то јавља. Истина број страјкујућих радника је велик, али опасност не прети ни с које стране. Железничари неће ни покушати са страјком, а изгледа да ће преговори са владом ипак успети. Влада је пак предузела све мере предострожности, те су у Лондону скупљени јаки пешадијски и топнички одреди. Криза још увек постоји, али је само питање дана да се ситуација побољша.

Стање у Мађарској.

Будимпешта, 10. априла. Мађарска криза владе не постоји више. Кабинет грофа Телекија остаје и даље без икакве реконструкције. Идуће недеље се састаје парламенат који ће гласати поверење влади. Краљевско питање одложено је поновно за дуже време. Сама монархистичка странка поздравља у својим листовима Хортија, који је у озбиљним тренуцима умео да сачува најважније интересе и углед државе.

Хабсбурговци иду у Шпанију.

Берн, 10. априла. Како се јавља, не само да раскраљ Карло неће смети остати у Швајцарској, него се и цела његова породица мора иселити. Не зна се још куда би они могли отићи, али се нагађа да ће Шпањолска још најпре примити изагнане Хабсбурговце.

Валута.

Београд, 10. априла. 20 динара у злату 23·—, франак 249·—, долар 35·10, лира 151·50, леј 50·—, аустр. круна 5.90. Женева 6·20, Париз 250·—, Праг 48·20, Милано 154·—, Беч 5.40, Лондон 138·50, Берлин 58·—.

— **Првенство Југославије.** У недељу 3. о. м. одиграна је у Загребу једна веома интересантна првенствена утакмица између спорт. клубова Грађанског и Конкордије, која се завршила на велико изненађење публике у корист Конкордије. Победоносни „goal“ за Конкордију ударио је омиљени играч Конкордије Червени. Грађански овом утакмицом губи први пут у првенству после неколико година.

— **Скуп развод брака.** Паришки суд је ових дана довршио један развод брака, који је трајао пуних седам година. Радило се о процесу надвојводе Бофремона, који је тужио своју жену, која га је својевољно напустила и удала се за румунског кнеза Бибескуа. Суд је признао право Бофремона на његову закониту жељу и уништио је њезин брак са Бибескуом. Трошкови процеса износе преко милион франака.

— **Франц Јосифова унука,** Јелисавета Виндишгрец већ одавна не живи у добрим односима са својим мужем. После пропасти Хабсбурговаца на јавност су избиле све њихове размирице, особито у последње време због деце. Суд је од четворо деце досудио двоје мушких мужу, но она неће да му децу преда. Суд се спрема да изврши своју одлуку силом. Ова се афера у последње време у бечким новинама много коментарише.

— **Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду ради публиковања.** Др. Панаотовић технички хемичар у Берлину препоручује се за подизање разних хемијских индустрија у Југославији и посредује сваковрсне хемијско-техничке везе, импорт и експорт и разна обавештења трговачке и приватне природе између Југославије и Немачке. Референције одличне. Цене умерене. Адреса: др. Панаотовић, Berlin Stolpischestrasse 14. Предње се ставља до знања заинтересованима на евентуалну употребу.

!! На знање препродавцима листа !!

Овим поновно позивамо све оне препродавце, који до данас новац за лист „Заставу“ администрацији нашој послали нису, да то неодложно учине и дуг свој подмире.

У листу ће се донети имена свих оних, који су нас закинули и преварили, да их грађанство дотичних места упозна. Овај корак учинити морамо из разлога тога, што смо дотичне небројено пута позивали и опомињали, да дуговање своје измире, и што лист не може да постоји, ако се само штампа и разашиље и силна поштарина плаћа, а новац се не убира. Уређивање и издавање листа као и потребити материјал стоје нас врло много.

Администрација „Заставе“.

Помозите невољнима!

Одбор за прикупљање прилога ради обновљења школе у Лебану (ср. јабланички) послао нам је овај проглас:

Познато Вам је, како је наш крај — срез Јабланички — страдао за време окупације од стране небрата Бугара. И сада, када су сви напори и државе и округа и нас појединаца упућени само на то, да се из праха и пепела поправи и подигне, што нам је душманин угарком уништио и пљачком однео, не могасмо се отети судбини а да и сада не довршимо дело наших мука — наше Голготе.

Несрећним случајем ноћу између 9. и 10. т. м. о. г. пожар нам је прогутао Лебанску основну школу, у којој се је 300 наше деце васпитавало и примало науку. Деца из девет села остала су без школе.

Немамо довољно средстава да школу брзо обновимо и да спремимо, да може децу примити бар за идућу школску годину. Гола, гладна, измучена и пожаром уништена Јабланица са 3680 погорелих кућа и 15.700 других зграда пожаром уништених од варвара, не може пружити лепту милосрђа, јер је још 2000 домова необновљених а глад куца Дамокловим мачем на вратима оних мученика.

Зато се обраћамо овим апелом Вама да по могућству, својим ма и најмањим прилозима и оним, који ћете моћи прикупити међу својим пријатељима, помогнете наше напоре око обнављања школе. За ово ће Вам бити благодарна 300 невинашцета и 300 суваних очију принеће топле молитве за Вас и Вашу породицу пред престолом свевишњега.

Прикупљене прилоге треба слати на адресу благајника одбора за обнављање школе у Лебану: Лазару Митровићу шефу финан. управе Лебане (Србија).

Председник Одбора
Милутин Драговић с. р.
народни посланик.

Секретар
Душан В. Поповић с. р.
учитељ.

Од Администрације.

Г. Г. Сими Зорићу
Бос. Градишка
и Пашо Мушићу
Ст. Градишка.

Пошто на наше писмене опомене и позиве, да нам исплатите дуговање Ваше за продате бројеве „Заставе“, за које сте новац од читалаца листа наплатили, до данас не подмиристе, те нас са знатном сводом закинусте, позивамо Вас овим јавно, да нам дугујући новац, рачунајући од данашњег дана, па за 14 дана положите.

Упозорујемо Вас даље, да ако нам до означеног рока дугујућу своту не исплатите, да ћемо целу ствар као хотимичну превару суду предати.

У Новом Саду 12. априла 1921.

Администрација „Заставе“.

Претплаћујте се на „Заставу“. Она је најраспрострањенији лист у Војводини.

Привреда.

— **Од Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.** Чехословачка влада (уред за трговину са иностранством) према извештају нашег Генералног Конзулата у Прагу, од 14. о. м. снизила је извозне таксе за све врсте артија и графичких продуката на пола процента од фактурирене робе.

II.

Конзулат у Прагу извештава, да је манипулациона извозна такса на стаклену робу снижена на $^1/_2$%, наредбом Чехословачког уреда за промет са иностранством од 24. II. о. г.

III.

Према саопштењу Краљевског Генералног Конзулата у Прагу решењем Чехословачког уреда и за трговину с иностранством од 23. II. 1921. уведена је од 7. марта 1921. г. јединствена извозна царина за жижице (палидрвца) и то 1% од фактуре, без обзира у коју се земљу увозе.

Књижевност.

— **„Море“.** (Забавна библиотека, Загреб, број 191—193) од Бенхарда Келермана, познатог и знаменитог немачког писца „Тунела“, јесте роман с бретонских острва. Ово је јако дело које се лако не заборавља. У њему није главна радња, него опис мора са његовим силним променама. Писац црта живот на једном бретонском острву, износећи инстикте људи који су као деца глупи, неморални, поверљиви и силовити. Келерман има сјајне особине једног доброг писца. Његови описи природе су пуни лепоте, јер изражавају душу природе. Код њега се човек и природа преплећу, човек се сраштава с њом.

— **„Колинове пустоловине“** (Забавна Библиотека, Загреб, број 188-190) је изванредно занимљив детективски роман од шведског писца Франка Хелера. У седам епизода се на врло духовит начин причају разноврсне и вешто пустоловине једног крадљивца који живи под разним именима и са разним занимањима. У роману нема крви, убијања, него пуно занимљивих догађаја, који су тако вешто испричани да разведре и насмеју читаоца. Писац је умео да детективску грађу уметнички обради и пружи нам чисто задовољство при читању.

— **„Mimi Bluette, цвет врта мога“,** роман од талијанског натуралистичког писца Гидо да Верона (Забавна Библиотека, Загреб, број 183-186) износи сјајну и брзу карјеру и затим пропаст једне младе талијанке, која из нижих сталежа, после неколико бурних љубави, случајно долази у Париз, где у брзо постаје чувена играчица, миљеница ноћних друштава, па најзад и љубавница једног министра трговине, тако да се у њеном салону решавају кризе и политичка питања. Поред своје кокотске прошлости, оно се са девичанском љубављу заљуби у једног Шпањолца, који је једна страна особа са непознатом прошлошћу, који је без опроштаја напусти, и она лута за њим, тражећи га по Сахари. Не нашавши га жива, сломљена, враћа се у Париз, где одигра свој последњи плес „коло сунца“, она се отрује. Гидо да Верона је писац са сјајним способностима, највише читан у Италији поред Д'Анунција, који уме да одабере радњу из савременог живота, а нарочито воли да описује еротски живот.

Кратке вести.

— Сфорца је дао одбору за спољне послове поверљиве извештаје о луци Барош.

— Грчка влада је одложила грчку офанзиву у Малој Азији.

— У Атину је стигла румунска краљица.

— Бивши мађарски ратни министар, Стеван Фридрих, који је под истрагом због убиства грофа Тисе, добегао је под лажним именом у Беч, и оданде отпутовао за Минхен.

— Није тачна вест да су се у Далмацији појавиле лажне новчанице од 10 динара.

— Комисија за поделу возног парка разделила је до сада 50.000 вагона.

— У Ђенови су ухапшени многи страни комунисти.

— У Трсту је ухапшено 18 Словенаца за издају.

— Грци су претрпели у Малој Азији, код Ески-Шехера знатне губитке, те су се повукли.

— Између Совј. Републике и Чехословачке довршени су преговори о образовању обостраних комисија, које ће преговарати о трговачким везама.

— Једна моћна енглеска конзорција купиће, вели се, све чехословачке, аустријске и мађарске железнице и монополисаће саобраћај у тим земљама.

Управник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Трива Милитар

ПАЛМА
праве каучук-пете
добију се свугде.
766 1—4

ИЗЈАВА.*)

У 74. бр. суботичког листа „Bácsmegyei Napló“, а под насловом: „Megverték Tyeremovot. A volt főbiró legujabb botránya“ изишло је саопштење, у коме поменути лист вели, да сам се ја 29. марта т. г. у кафани код „Нађа“ у Тополи тукао и да сам био жестоко избијен.

Изјављујем, да „Bácsmegyei Napló“ тенденциозно лаже, јер се ја ни с киме нисам тукао и ни од кога нисам био избијен, као и то, да сам ради нанесених ми увреда против „Bácsmegyei Napló“-а данас поднео пријаву суду у Суботици.

Топола (Бачка), 7. IV. 1921.

Др. Дрег. Ћеремов
начелник среза тополског.

775 1—1

*) За ствари под овом рубриком уредништво не одговара.

---

†

Јавна захвала.

Поводом смрти мога брата

Ивана Стојковића,

примили смо у нашој преголемој тузи од наших познавалаца, пријатеља и родбине изјава саучешћа, те молимо да приме овим путем нашу топлу захвалност, као и они који су на мртвачки одар нашег драгог и непрежаљаног покојника венце и свежег цвећа положили и нашем покојнику до вечне му куће последњу почаст одали.

Нови Сад, 8. априла 1921.

Ђура Стојковић,
у име породице.

778 1—1

Позив.

П. Г. деоничари

Народне Штедионице д. д.

у Ст. Шова позивају се овим на

XIV. редовну главну скупштину

која ће се одржати 3. маја 1921. у 9 сати пре подне у завод. просторијама.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Извештај управе о раду у години 1920-тој и поднашање билансије и закључних рачуна.
2. Извештај надзорног одбора.
3. Предлог управе о подели чистог добитка.
4. Давање разрешнице управном и надзорном одбору.
5. Евентуални предлози.
6. Избор 5 чланова за оверовљење скупштинског записника.

У Ст. Шова, 12. априла 1921.

Управа.

777 1—1

Број 1032/1921.

Објава.

Тителска општинска управа, споразумно с наследницима, продаће кућу пок. супр. Петра Шмита рођ. Лујзе Фаул бр. 350. на јавној дражби, која ће се одржати 16. априла 1921. год. пре подне у 9 сати у Тителу у бележничкој канцеларији.

Исклична цена је 50.000 К.

Услови су код општинског бележника.

Тител, 2. априла 1921.

767 1—2 **Општинска Управа.**

МЕСАРСКА РАДЊА
МИЛАНА НИКОЛИЋА у Н. САДУ
треба једног доброг
СЕКАЧА.
Ступање одма. 774 1—3

КРЕЧА може се добити на вагоне и на мању количину. — За цену упитати код
Ђорђа Добричића Врдник (Срем). 727 2—3

Честит Србин

тражи место послужитеља, вратара или што слично; говори немачки и мађарски. Умољавам ко има сличну службу или ма какав било посао нека се обрати на администрацију „Заставе“. Ступити могу одмах. 779 1-2

Број 895/1921.

Стечај.

Старо-Врбашка политички општина потребује једнога дневничара. Привремена годишња плата 12000 круна молбе до 30. априла послати на поглаварство.

Ст. Врбас, 5. априла 1921.

К. Стефановић
бележник.

762 2—3

ПИСАЋЕ МАШИНЕ

ЋИРИЛИЦОМ

као и сав писаћи прибор и хартије нуди по најјефтинијој цени трговина писаћег прибора

ЗИМА и ДРУГ

Нови Сад, Ћурчијска 11. 769 2—3

Тражи домаћицу

кућевно лепо нежно одгојену и образовану особу, здраву, беспрекорног владања, добре природе, окретну и вешту у кувању, (куварицу стално има), самац вел. трговац, добро ситуиран, где би се могла и удомити. Дискретне понуде по могућности са фотографијом. Адреса адм. „Заставе“ М. Ј. 708 2—2

ТРАЖИМО ЗА ОДМАХ
ТАМБУРАШКО ДРУШТВО
ИЛИ ДАМЕН КАПЕЛУ

за већу кафану и ресторацију у Новом Саду. Првенство имају стране капеле. — Адреса у администрацији овог листа.

716 3—3

ПРИСПЕЛО ЈЕ

Средство против жуљева. Отров за пацове. Већа количина добре вате. Салмиака и солне киселине. „Мила“ крем за неговање лица. Dr. Леманова помада. Парфиперија и разних фотографских прибора. ДРОГЕРИЈА ХИГИЕА Н. САД Краља Петра улица 30. Телефон број 97.

490 10—104

ПРОДАЈЕМ

400 односно 280 к. јутара оранице са свим потребним зградама.

ЖАРКО СТАНИЋ
власник — **ВУКОВАР.**

715 3—3

ЗБИРКА РУЖА у баштованству Хорвата, дипл. баштована, задивљује сваког. **Најдивније нове врсте!!!** Дарањијев телеп 21. Трамвајска станица код Калварије. 758 2—2

КРЕЧ

прве врсте, у грудвама, без камене садржине, уз најјефтинију цену, само на вагоне може се наручити код

Краус Завада и синови
ДРВАРА
и производња креча
Суботица — Телефон 553.

755 2—3

Тражи се већа стара

КАСА

ко такову на продају има, нека навести администрацију „Заставе“ Нови Сад.

МИЛИОН КОМАДА
ПРЕСОВАНИХ ЦИГАЉА

1 квалитета потребно је Грађевинском Подузећу инжињера М. М. ВУЈОВИЋА. — Испорука у Београду на Савској Обали - више железничког моста. -

711 2—2

Понуде слати на горњу адресу Кнез Михајлова ул. бр. 14/II.

КРЕЧ

прве врсте, особито за грађење и шприцање винограда опробано и гарантовано најбољи, само на вагоне може се добити код:

КАМЕНОЛОМ Д. Д.
КАМЕНИЦА Срем

761 2—3 Телефон број 3 и 10.

ТРАЖИМ једног старијег помоћника коларског. Ступити може одмах. **Емил Киселички, Паланка** (Бачка). 765 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА

НА ПРОДАЈУ због другог предузећа на живом месту код Шарана. Радња постоји више од 100 год.

За услове упитати у истој радњи

Темеринска улица бр. 29
код Шарана.

772 2—3

ОРФЕУМ
у ХОТЕЛ ЈЕЛИСАВЕТИ
RETTA?
RETTA
?RETTA

271 24—30

Најбоља права Ново-Сегединска
„МАЛИНА“
може се добити у флашама код
Ђуре Хромиша, Н. Сад
Дунавска ул. 16. гостиона „Шумадија“.

721 3—7

Спреман кожарски мајстор
тражи ортака
са капиталом од 5000 до 10.000 динара.
За услове обратити се **Драгољубу Јанковићу**
Стрељачка ул. 3. Нови Сад. 759 2—2

ТЕЛЕФОН 350. ТЕЛЕФОН 350.

ВИНТЕРОВЕ ОСОВИНЕ

у свакој мери, шине и разно гвожђе за окивање кола, алата, оков за грађевине и намештај, ковано грожђе за пегле број 19, 20 и сваке врсте гвожђарске робе у већим количинама приспело. Добије се на велико и мало по најјефтинијој цени код

764 2-10

Јулие Кусли
гвожђарска трговина
НОВИ САД, Темеринска ул. 8.

СТРУЧНА ШКОЛА ЖЕНСКИХ ОДЕЛА

Примам на израду тоалете, костиме и рубље уз најскромније цене и бром израдом. Истотако примам и ученице у 3-месечни и 6-месечни курс.

Требају ми и добре радснице или наставнице, које код мене могу имати храну и стан. 704 2-2

Д. ТОШИЋ
БЕОГРАД
Браће Недића ул. 15.

:- **Велетрговина** -:
мануфактурном робом

БРАЋА ФРАНК

ЗАГРЕБ, Франкопанска 6.

прије: ТОВАРНИК (СРЕМ)

Утемељено године 1854.

287 9—12

У администрацији „ЗАСТАВЕ“ могу се добити

СЛИКЕ
НАРОДНИХ ВЕЛИКАНА

Чика Јове-Змаја и дра Св. Милетића. Израда предратна.

Штампарско предузеће „Застава“ д. д. 821—821.